

ETELÄ-SAVON MAAKUNTALIITTO

Etelä-Savon maakuntaohjelman (2011-2014) toteuttamissuunnitelma 2012-2013

Etelä-Savon maakuntaliiton julkaisu 110:2011

ISBN 978-952-5093-99-5 (pdf, verkkoj.)
ISSN 1455-2930

**Etelä-Savon maakuntaohjelman (2011-2014)
toteuttamissuunnitelma 2012-2013**

**Etelä-Savon maakuntaohjelman (2011-2014)
toteuttamissuunnitelma 2012-2013**

Etelä-Savon maakuntaliiton julkaisu 110:2011

Etelä-Savon maakuntaliitto
Hallituskatu 3 A 50100 MIKKELI
puh. 015-321 130 email: kirjaamo@esavo.fi faksi 015-321 1359

ISBN 978-952-5093-99-5 (pdf, verkkoj.)
ISSN 1455-2930

SISÄLLYS

	sivu
1. JOHDANTO	1
1.1 Totsu on maakunnan budjettiesitys	1
1.2 Valmisteluprosessi	1
2. MAAKUNNAN KEHITYSNÄKYMÄT JA TAVOITTEET	2
2.1 Maakunnan nykytila ja tavoitteet vv. 2012-2013	2
2.2 Keskeisimpien toimenpiteiden toteutuminen ja vaikuttavuus	4
3. MAAKUNTAOHJELMAN TOTEUTTAMINEN 2012-2013	7
3.1 Menestyvä yritystoiminta	7
3.2 Uudistuneet ja erikoistuneet osaamisrakenteet	7
3.3 Laadukkaat hyvinvointipalvelut	8
3.4 Hyvä saavutettavuus ja vetovoima	9
3.5 Toimenpiteiden vaikutukset, kohdentuminen ja erityisohjelmat	11
4. ESITYS NEUVOTELTAVISTA ITÄ-SUOMEN YHTEISHANKKEISTA	13
5. RAHOITUSTAULUKOT	16
LIITE 1 Yhteenveto toteuttamissuunnitelman arvioiduista vaikutuksista	

1. Johdanto

1.1 Totsu on maakunnan budjettiesitys

Maakuntaohjelman vuosittaista toteuttamissuunnitelmaa (TOTSU) on laadittu vuodesta 2003 alkaen. Toteuttamissuunnitelma jäsennetään maakuntaohjelman painopisteiden mukaisesti. Se tarkentaa maakuntaohjelmaa sekä ajoittaa ja hankkeistaa ohjelman toteuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet. Toteuttamissuunnitelmassa esitetään myös maakunnan kannanotto valtion määrärahojen tarpeesta vuosille 2012 ja 2013 sekä arvio rahoituksesta kehysvalmistelua varten vuosille 2014 - 2016. Osana totsua valmistellaan maakunnan yhteistyöasiakirja (MYAK).

Toteuttamissuunnitelma sisältää maakunnan keskeiset hankkeet, joita toteuttaa osaltaan ELYlle, maakuntaliitolle, ministeriöille, keskusvirastoille ja joissakin tapauksissa AVille osoitetuilla resursseilla ja toimenpitein. Vuonna 2011 valmisteltavissa toteuttamissuunnitelmassa painotetaan edellisen lisäksi erityisesti laajoja kehittämishankkeita, joista liitot ovat alueiden kehittämislain 12 §:n mukaisesti yhteistoinnassa päättäneet. Näiden hankkeiden tulee koskea useampaa kuin yhtä maakuntaa ja niiden toteuttaminen edellyttää myös keskushallinnon toimenpiteitä. Tällaisten hankkeet käsitellään aluehallintoviranomaisten tuloskeskustelujen jälkeen omana neuvotteluprosessinaan niin, että ne voidaan ottaa huomioon valtion talousarvion ja kehysbudjetin valmistelussa. Itä-Suomen maakuntaliitot osallistuvat joulukuussa keskushallinnon ja itäsuomalaisten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY) välisiin tuloskeskusteluihin.

1.2 Valmisteluprosessi

Toteuttamissuunnitelman sisältörakenne ja -painotukset perustuvat keväällä 2009 hyväksytyyn maakuntaohjelmaan sekä sitä täsmentäviin maakunnallisiin ja seudullisiin strategioihin, kuten maakunnan innovaatiostrategia, Etelä-Savon koulutuksen ja tutkimuksen strategiset linjaukset, Etelä-Savon matkailustrategia, Etelä-Savon liikennejärjestelmäsuunnitelma, seutujen elinkeinostrategiat ja alueelliset erityisohjelmat.

Toteuttamissuunnitelman valmistelu käynnistyi keväällä maakuntaliiton ja Etelä-Savon ELY-keskuksen johtoryhmien yhteisellä tapaamisella, jossa sovittiin toteuttamissuunnitelman 2012-2013 ja samaan aikaan valmisteltavan ELY-keskuksen strategisen tulossopimuksen 2012-2015 laadinnasta ja yhteensovituksista. Toteuttamissuunnitelman valmistelusta ja sisällöistä on keskusteltu seutukuntien ja muiden sidosryhmien kanssa eri yhteyksissä kesän ja syksyn aikana, ja yhteishankkeita on käsitelty Itä-Suomen maakuntien yhteistoiminta-alueen työvaliokunnan kokouksessa kesäkuussa sekä Itä-Suomen ELY-keskusten ja maakuntaliittojen yhteisessä strategia-päivässä Valamossa elokuun lopulla. Valmistelua on hidastanut uuden hallitusohjelman viivästyminen ja siitä johtuen ministeriön sisällöllisten ohjeiden valmistuminen vasta heinäkuussa. Lisäksi valtioneuvoston tiukka budjettiesitys on vaikeuttanut rahoitusesitysten laatimista niin totsun rahoitustaulukoihin kuin myös MYAKiin.

Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö, jossa on edustettuina kaikki aluekehitysasioita rahoittavat viranomaiset, on käsitellyt useissa kokouksissaan toteuttamissuunnitelmaa. Maakunnan yhteistyöryhmä (MYR) käsitelti totsuluonnoksen ja hyväksyi MYAKin 18. lokakuuta pidetyssä kokouksessa. Maakuntahallitus hyväksyi toteuttamissuunnitelman 24. lokakuuta, jonka jälkeen se lähetettiin Työ- ja elinkeinoministeriöön.

2. Maakunnan kehitysnäkymät ja tavoitteet

2.1 Maakunnan nykytila ja tavoitteet vv. 2012-2013

Uusiutuva Etelä-Savo -maakuntastrategian keskeisinä tavoitteina ovat pitkään jatkuneen muuttotappion kääntäminen plussalle sekä yritysten kilpailukykyyn parantaminen. Viimeisten vuosien aikana muuttoliike onkin kääntynyt haluttuun suuntaan. Vuonna 2010 muuttotappiota oli enää 101 henkilöä ja kuluvana vuonna heinäkuun lopussa muuttovoittoa oli 65 hengen verran. Myönteistä on, että muuttovoittoa on saatu myös entistä nuoremmissa, jo alle 30-vuotiaiden ikäluokissa. Myös syntyvyys on kuluvana vuonna hieman kasvanut. Väestön ikärakenne on kuitenkin vuosikymmenten aikana vinoutunut niin paljon, että luonnollinen väestönmuutos vähentää väkilukua vuosittain tuntuvasti. BKT:lla mitaten Etelä-Savo oli viimeisen saatavilla olevan tiedon mukaan (2008) maan kolmanneksi heikoin maakunta.

Väestön ikääntyminen johtaa niukkeneviin työvoimareserveihin, ja osaavien työntekijöiden saaminen alueen yritysten tarpeisiin tulee olemaan etenkin kasvun olosuhteissa poikkeuksellisen suuri haaste jatkossa. Työpaikkojen avautuminen eläköitymisen myötä voi kuitenkin kääntää muuttoliikettä entistä edullisemmaksi maakunnan kannalta. Myös sujuva arki ja palvelujen toimivuus auttavat ihmisiä muuttamaan maakuntaan tai pysymään täällä. Toisaalta työttömyys on edelleen pysytellyt suhteellisen korkealla tasolla -ikäntyneiden ja pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvanut ja panostuksia tarvitaan työmarkkinoilta syrjäytymisen estämiseksi, mutta myös nuorten työttömyyttä ja syrjäytymisuhkaa estämään.

Vuoden 2008 lopulla alkanut jyrkkä talouden taantuma syveni rajusti vuoden 2009 aikana, mutta vuonna 2010 yritysten liikevaihto kasvoi jo lähes 7 prosentilla. Kuluva vuoden alkupuolella kasvu on edelleen nopeutunut. Vain investointien käynnistämisesä on ollut varovaisuutta. Etelä-Savon kannalta merkittävimmät teollisuudenalat puu- ja metalliteollisuus ovat toipuneet taantuman jäljiltä. Suurten yksittäisten tuotantolaitosten alasajoja ei Etelä-Savossa taantuman aikana koettu. Taloudellisen tilanteen kokonaiskuva on tällä hetkellä kuitenkin hyvin vaikeas-

ti hahmotettavissa ja taloudellisen tilanteen ennustaminen vaikeaa vähänkin pidemmällä aikavälillä. Talouskriisit ja kysynnän väheneminen niin USA:ssa kuin EU-maissaakin ovat lisänneet pelkoja uuden taantuman käynnistymisestä.

Rakentaminen on ollut Etelä-Savossa pitkään vilkasta, ja rakennusalalla sekä yritysten liikevaihto että henkilöstömäärä ovat kasvaneet Etelä-Savossa maan keskimääräistä nopeammin. Myös kaupan ala on kasvanut ja laajentunut lisäten henkilöstön määrää keskimääräistä nopeammin. Iäkkään väestön myötä julkisten palvelujen osuus työllistäjänä varsinkin sosiaali- ja terveystoimialoilla on maakunnassa suurempi kuin monella muulla alueella.

Etelä-Savon luonnolliset vahvuudet, järviluonto, metsät, luonnon puhtaus ja maaseutumaisuus luovat puitteita matkailulle ja vapaa-ajan asumiselle. Työ- ja elinkeinoministeriön teettämän tuoreen selvityksen mukaan vapaa-ajan asukkaat käyttävät vuosittain Etelä-Savossa rahaa mm. päivittäis- ja käyttötavara-hankintoihin, uudisrakentamiseen ja mökkien korjaamiseen, matkoihin ja palveluihin yhteensä 728 miljoonaa euroa. Mökkeilyn työllisyysvaikutusten on arvioitu olevan lähes 9000 htv/vuosi. Metsien taloudellinen merkitys on Etelä-Savossa maakunnista suurin. Alueella on vuosi vuoden jälkeen ollut maan suurimmat kantorahatulot. Myös luomu on nostamassa uudelleen päätään ja alueelle ollaankin suunnittelemasa luomuinstituuttia.

Maakunnan tuotantorakenne perustuu edelleen pitkälti metsäsektoriin, puutuoteteollisuuteen ja teknologiateollisuudessa puunjalostusteollisuuden kone- ja laitevalmistukseen. Metsävaroihin liittyvän uuden liiketoiminnan synnyttäminen on merkittävä haaste tulevalle kehitystoiminnalle. Puun jalostusastetta pitäisi pystyä nostamaan sekä lisäämään bio- ja metsäyrittäjyyttä maakunnassa. Erityisenä haasteena onkin pystyä vahvistamaan alueen korkeatasoista osaamisen infrastruktuuri, jonka varaan voi uutta yritystoimintaa ja tuotteita syntyä.

Etelä-Savo on yksi maan alkutuotantovaltaisimpia maakuntia, mutta maatalouden rakenne on tila- ja yritys-

Taulukko 1 ETELÄ-SAVON KEHITYS JA TAVOITTEET

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2015
1. MUUTTOLIIKE JA VÄESTÖ								
Väestö	159 492	157 862	156 632	155 568	154 668	153 900	153 000	150 014 *
Nettomuutto, henkilöä	-373	-968	-494	-250	-101	-50	0	-125 **
Nettomuutto, osuus väestöstä	-0,23	-0,61	-0,32	-0,16	-0,06	-0,03	0	
Nuorten 20-35 -v nettomuutto, %	-2,92	-3,84	-2,73	-1,47	-1,19	-2	-2	-1,5 ***
Luonnoll väestönkasvu, henkilöä	-646	-635	-739	-784	-808	-702	-712	-740 ****
Luonnoll väestönkasvu, % väestöstä	-0,40	-0,40	-0,47	-0,50	-0,52			
Vanhushuoltosuhte (yli 65-v/15-64-v)	34,1	34,4	35,2	36	37,2	39,3	41,4	47,4 ****
2. KILPAILUKYKY								
BKT/asukas (€)	22796	25513	25 867					
BKT/asukas, indeksi Suomi=100 *)	72,5	75,1	74,4				77,5	80 +
Liikevaihto (yritysten), milj €	4 780	5 071	5 305	4 479				
Liikevaihdon kasvu, %	7,7	6,1	4,6	-15,6				
Veronalaiset tulot/tulonsaja, €	19117	20553	21 015	20 971				
3. TALOUDEN TASAPAINO								
Kuntien vuosikate €/asukas	139	202	264	353	400			
4. TYÖLLISYYS								
Työttömyysaste (Tilastokeskus, työvoimatutkimus)	11,5	8,7	7,9	9,6	7,9	7,9	7,5	5 ++
Työpaikkojen määrä	59 919	60 550	59 914	58 055		57 100	57 700	58 700 +++
5. OSAAMINEN								
Tutkinnon suorittaneet yli 15 v, %	59,8	60,6	61,5	62,4				
Peruskoulun jälkeistä tutkintoa vailla olevat 25-29 v, lukumäärä		998	1031	1036				
Peruskoulun jälkeistä tutkintoa vailla olevat 25-29 v, %		14,6	15,1	14,7				

* Tavoitteet maakuntaohjelmasta. Väestöennusteeseen vaikuttaa luonnollinen väestönmuutos sekä nettomuutto. Maakuntaohjelman väestötavoite (150 014) vuodelle 2015 on jopa hieman alempi kuin Tilastokeskuksen väestöennusteen (150 950).

** Tavoite maakuntaohjelmasta. Muuttotappio pienentynyt arvioitua nopeammin, taantumavuodet vaikuttavat. Maakuntaohjelman tavoite vuodelle 2015 vaikuttaisi tässä tapauksessa jopa liian vaatimattomalta.

*** Tavoitteet maakuntaohjelmasta. Nuorten muutto pienentynyt arvioitua nopeammin, jolloin maakuntaohjelman tavoite jopa liian vaatimaton.

**** Luonnollinen väestönkasvu ja vanhushuoltosuhte väestöennusteen mukaisena.

+ Tavoitteet maakuntaohjelmasta

++ Tavoitteena saada työttömyysaste laskuun ja päästä maakuntaohjelman tavoitteeseen (työttömyysaste 5,0%) 2015

+++ VATT:n tavoiteuraennusteen mukaisesti työpaikkamäärä pysyttelisi jonkin verran alle 60 000, mikä edellyttää huomattavaa työllisyysasteen nousua nykyisestä reilusta 60 prosentista noin 75 prosenttiin.

koon osalta suhteellisen heikko. Haasteena on uudistaa edelleen maatilojen rakennetta ja tuottavuutta sekä aktiivitulojen määrän vähentyessä edistää maaseudun pienyritystoimintaa ja yritysten monipuolisuutta sekä kehittää uusia tuotteita ja palveluita matkailijoille ja vapaa-ajan asukkaille. Luomuruoan kysyntä on jatkuvassa kasvussa ja Etelä-Savon mahdollisuudet luomuviljelyyn ovat hyvät, mutta luomu- ja lähiruoan jakelu- ja myyntiketjun kehittämisessä on sen sijaan paljon tehtävää. Entistä paremmin tulisi myös pystyä hyödyntämään alueen vesistöt ja kalakannat parantamalla sekä elinkeinokalatalouden että kalastusmatkailuyritysten toimintamahdollisuuksia.

2.2 Keskeisimpien toimenpiteiden toteutuminen ja vaikuttavuus

Vuodelle 2011 laaditun toteuttamissuunnitelman mukaisesti elinkeinoelämän ja maakunnan yritystoiminnan edellytyksiä edistettiin monella eri tavalla, kuten maakunnan vetovoimaan panostamalla. Jo muutaman vuoden käytössä ollut Etelä-Savo – Saimaan maakunta –brandiä nostettiin hyvin esille Matkamessuilla ja maakunnan tapahtumissa: mm. Mäntyharjun loma-asuntomessuilla, Kangasniemen omakotitalonäyttelyssä ja Päämaja- symposiumissa. Näillä saatiin valtakunnallista näkyvyyttä ja erityisesti loma-asuntomessut toivat alueelle lisävolyymia matkailijamäärissä.

Vuoden 2011 aikana on toteutettu KOTTI -yrityshaastatteluja, joilla kerätään tietoa eteläsavolaisilta yrityksiltä kehittämis-, koulutus- ja rekrytointitarpeista. Lisäksi osaavan työvoiman saatavuutta on ennakoitu Koulutustarve 2016 -selvityksessä, joka valmistuu syksyllä 2011. Koulutustarveselvityksen tietoja hyödynnetään valtakunnallisen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman laadinnassa.

Muutaman vuoden ajan on kasvuyrittäjyyttä kehitetty kasvuyritysvalmennuksen kautta. Vuodelle 2011 suunniteltu 3. kasvuyritysvalmennus -ohjelma ei kuitenkaan käynnistetty liian pienestä yrittäjryhmästä johtuen. Valmennuksen jatkoa tarkastellaan syksyn 2011 aikana. Etelä-Savon ELY-keskus on laatinut Työlinja- ja YritysSuomi -palveluiden organisoinnista suunnitelman, joka tähtää keskitettyjen, työhakijoille suunnattujen puhelinpalveluiden parantamiseen. Suunnitelman mukaan valtakunnallisen Työlinja -puhelinpalvelun osuutta on tarkoitus lisätä huomattavasti. Yrityksille suunnatut palvelut rakentuvat jatkossa entistä vahvemmin YritysSuomi -puhelinpalvelun ja internet-sivuston varaan.

Vuonna 2011 tehtiin päätöksiä maakunnan keskeisten toimialojen, puutuoteteollisuuden, teknologia-teollisuuden ja matkailun kehittämishankkeiden jatkosta. Itä-Suomen puutuoteteollisuutta kehittävään Eastwood -hankkeeseen ja Etelä-Savon teknologiateollisuutta edistävän Pooliplus -hankkeeseen on varattu rahoitusta aina vuoden 2014 puoleen väliin saakka. Maakunnalle tärkeän matkailun kv-markkinointi on muuttumassa kohdemaajatteluista teemapohjaiseksi ja asiakaslähtöiseksi samalla kun kv-markkinointia edistävän Visit Saimaa -hankkeen hallinnointi siirtyy maakuntaliitolle.

Savonlinnassa Pääskylahden alueesta on kehittämässä vetovoimainen yritys ympäristö, johon on suunniteltu sijoittuvan esimerkiksi bioenergia-alan, materiaalitieteiden ja ympäristötekniikan sekä erityisesti UPM:n tehtaaseen verkostoituvia teollisia ja palveluyrityksiä. Alueen asemakaavamuutos on jo voimassa, ja Yritystalo Schaumanin markkinointi on käynnissä. Syväsataman siirtoon liittyvä YVA -menettely valmistuu vuoden loppuun mennessä. Tulevina vuosina alueelle siirtyvät syväsatama- ja rautatieyhteydet tekevät alueesta erittäin vetovoimaisen yritys ympäristön.

Bioenergian hyödyntäminen ja ekotehokkuuden edistäminen ovat maakunnan strategiassa kehittämisen painopisteitä. Tällä hetkellä laaditaan Itä-Suomen bioenergiaohjelmaa 2020 maakunnallisena hankkeena, jossa mm. energiansäästämiselle ja energiatehokkuudelle on esitetty omat tavoitteet ja toimenpiteet. Kesällä 2011 järjestettiin Mikkelissä Itä-Suomen bioenergiapäivät, joiden toisen päivän teemana oli ekotehokas loma-asuminen. Ekotehokkuus oli vahvasti esillä myös Mäntyharjun loma-asuntomessuilla. Lisäksi kuluttajien energianeuvontapalvelu on käynnistetty Motivan ja Etelä-Savon energiatoimiston yhteistyöllä.

Maakunnan osaamis- ja tki-rakenteiden kehittäiseksi ja vahvistamiseksi käytiin loppuvuodesta 2010 neuvottelut Mikkelin ammattikorkeakoulun ja yhteistyöyliopistojen kanssa eteläsavolaisesta tki-toimintojen perusrakenteesta. Neuvottelujen pohjalta maakunta osoitti EU-rahoitusta valituille painopistealoille. Ammattikorkeakoulun osaamisen painopisteet ovat hyvinvoinnissa, materiaali- ja ympäristöteknologiassa, sähköisissä palveluissa, matkailussa ja Savonlinnan kuitulaboratorion kehittämisessä. Samassa yhteydessä kuitulaboratorion vetovastuu siirtyi Lappeenrannan teknilliseltä yliopistolta Mikkelin ammattikorkeakoululle. Lappeenrannan teknillinen yliopisto on strategiassaan nimennyt Mikkelin yhdeksi toimintojensa kehittämisen paikkakunnaksi, joten jo olemassa olevaa rakennetta lähdettiin vahvistamaan,

ja toimintakenttää laajennettiin vuoden 2011 alusta. Maakunta suuntasi rahoitusta LUT Savoon valitujen avainalojen kehitystyölle, jotka ovat materiaalitekniikka, bioenergia sekä vesienkäsittely- ja turvateknologia (Vihreän kemian laboratorio). Vastaavasti Itä-Suomen yliopiston maakunnan elinkeinoja tukevan koulutus- ja tutkimustoiminnan edellytyksiä Savonlinnassa vahvistettiin suuntaamalla resursseja nykyisten rakenteiden vahvistamiseen (Matkailu/tietopalvelu) ja uusien avausten tekemiseen (metsät oppimisympäristönä). Kaiken kaikkiaan maakunta sijoitti em. korkeakoulujen tutkimuksen rakenteisiin runsaat 6 M€ EU-rahoitusta. Toisen asteen oppilaitosten opintotarjotinta monipuolistettiin tänä vuonna päättyneen Paradigma II -hankkeen aikana. Yhteistyön laajentamiseksi ja syventämiseksi nykyistä toimintamallia tulee jatkaa. Haasteellista on duaalimallin laajempi käyttöönotto nykyisten rakenteiden pohjalta.

Digitalmikkeli -klusterin toiminnot ovat nostamassa Mikkelin yhdeksi johtavaksi arkistoinnin, digitoinnin ja digitaalisten aineistojen säilytyksen ja jakelun osaamis- ja palvelukeskukseksi. Kansalliskirjaston Digitointi- ja konservointikeskus on jo keskeinen toimija ja merkittävä työnantaja digitointialalla Mikkelin alueella. Joulukuussa 2010 opetusministeri Virkunen teki päätöksen uuden keskusarkiston sijoittamisesta Mikkelisiin. Loppuvuodesta 2010 Etelä-Savon tietohallinto Oy sai SARKKin (Sähköinen arkisto kuntien käyttöön) käyttöoikeudet ja keväällä 2011 ESTH myytiin kokonaisuudessaan kuntien laajasti omistamalle Kuntien Tiera Oy:lle. Tämä kauppa entisestään varmistaa, että kuntien sähköinen keskusarkisto tulee laajasti palvelemaan kuntakenttää. Mikkelisiin perustettiin myös aivan uusi arkisto: Finnish Industrial Design Archives (FIDA). Ensimmäisenä toimintavuotena on otettu vastaan aineistoja teollisen muotoilun pioneereilta. Digitalmikkelin kehittämiseen on osoitettu maakunnan EU-rahoitusta noin 2 M€.

Ennakoivan *terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi* maakuntaan ollaan laatimassa liikunta- ja urheiluo-ohjelma, joka valmistuu 2011 loppuun mennessä. EU-rahoituksella käynnistetyn Etelä-Savon urheiluakatemian toiminta on nyt hankekauden jälkeen vakiinnutettu osaksi Tanhuvaaran urheiluopiston säätiön toimintaa. Akatemia toteutunee aiempaa suppeampana keskittyen huippu-urheilijoiden toimintaedellytysten parantamiseen. Kunnat ovat laatineet lasten ja nuorten hyvinvointiohjelmaa. Mikkelin seudulla ko. ohjelma on laadittu seudullisena. Etsivä nuorisotyön kautta on kuntiin saatu resursseja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen. Nuorten työpajatoimintaa on kehitetty lähemmäksi toisen asteen ammatillista koulutusta

ja oppilaitokset ovat kiinteyttäneet yhteyksiään yrityksiin ja työelämään mm. viemällä oppimisympäristöjä yrityksiin.

Julkisten palvelujen tuottaminen yhteispalveluisteissa on lisääntynyt Etelä-Savossa. Kansaneläkelaitos ja työhallinto ovat uusimassa organisaatioitaan ja samalla karsimassa toimistojensa määrää. Tilalle tulee palvelujen tuottaminen yhteispalveluisteissa. Vuoden aikana uusia yhteispalveluisteita on perustettu Kangasniemelle ja Heinävedelle. Sulkavan yhteispalveluiste on ottanut käyttöönsä videoavusteisen toiminnan.

Toteuttamissuunnitelmassa esitetty tavoite yhteisyritysten synnyttämiseksi sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisessa on edetty verkkaisesti. Sen sijaan kunnat ovat perustaneet yhteistoiminta-alueita sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämiseksi. Elokuun 2011 loppuun mennessä kuntien tuli ilmoittaa sosiaali- ja terveysministeriölle, miten ne tulevat järjestämään sosiaali- ja terveyspalvelut. Etelä-Savossa Mikkelin seudun seitsemän kuntaa perustivat seudullisen yhteistoiminta-alueen. Myös Juva on liittymässä Mikkelin seudun yhteistoiminta-alueeseen Joroisten irtauduttua JJR -yhteistyöstä. Savonlinnan seudulla yhteistoiminta-alue on Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntien muodostama sosiaali- ja terveyspiiri. Maan hallitus on käynnistänyt kuntarakennemuutoksen, jonka tarkoituksena on, vähentää kuntien määrää ja luoda pääosin työssäkäyntialueisiin rakentuva kunta-rakenne. Tarkoitus ilmeisesti on, että tulevaisuudessa sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuun hoitaisivat pääosin nämä vahvat peruskunnat.

Kilpailukykyisen asuin-, työ- ja vapaa-ajan ympäristön kehittämiseksi vuonna 2010 laadittiin "Uusiutuvat keskuksat uusiutuvan Etelä-Savon vetureina" -selvitys, jonka myötä on korostettu keskusten uusiutumisen ja vetovoimaisuuden merkitystä aluetaloudelle, sujuvalle arjelle ja väestökehitykselle sekä osallistuttu mm. Mikkelin, Savonlinnan ja Mäntyharjun keskusten kehittämiseen.

Toteuttamissuunnitelman tavoitteiden mukaisesti Etelä- ja Pohjois-Savo käynnistivät yhteisen ilmastohjelman laadinnan, joka valmistuu vuoden 2012 loppuun mennessä. Itä-Suomen liikennestrategia valmistuu syksyn 2011 aikana. Tällä strategialla pyritään vaikuttamaan seuraavaan liikennepoliittiseen selonteokseen. Mikkelin seudun rakennemalli ja liikennejärjestelmäsuunnitelma valmistuvat myös vuonna 2011. Vastaavat suunnitelmat käynnistyvät Savonlinnan seudulla ja valmistunevat 2013 loppuun mennessä.

Alueen saavutettavuus pääkaupunkiseudulta paranee huomattavasti Viitostien remontin valmistuttua maakunnan etelälaidalla. Maakunnan tavoite jatkaa Koirakivi-Hurus väliltä säästyneillä 4 M€:lla rakentamista Huruksesta Hietasen suuntaan keskikaiteisena ei toteutunut. Viitostien Mikkeli-Juva -välin rakentamisen viivästyminen pitää yhteyden pohjoiseen lähi-vuosina edelleen heikkona. Maakunta kuitenkin osoitti alueellista EU-rahoitusta Mikkeli-Juva (Tuppurala – Vehmaa) osuuden tiesuunnitteluun ja se on edennyt suunnitelman mukaisesti. Vuonna 2011 käynnistettiin EU-rahoituksella tiesuunnittelu Vekarasalmen ja Häntivirran lossien korvaamiseksi silloilla. Rakentaminen voi alkaa aikaisintaan 2013. EU-rahojen suuntaaminen suunnitteluvalmiuden parantamiseen on alueen elinkeinoelämän kannalta tärkeää, vaikka varsinainen hyöty saadaan vasta rakentamisen kautta. Elinkeinoelämä on useissa yhteyksissä nostanut saavutettavuuden yhdeksi merkittäväksi kilpailutekijäksi. Savonlinnan matkustajasatamaa ja laitureita kunnostetaan vuosina 2011–2012. Ensimmäinen vaihe matkustajasataman kunnostuksesta saatiin valmiiksi syksyllä 2010. Liikenteen sujuvuutta varmistettiin Savonlinnassa muuttamalla maantien 471:n ja Nojanmaantien risteys kiertoiliitymäksi.

Savon radan nopeudennostamiseksi tasoristeykset on poistettu Otavan Ronkaharjulta ja välillä Hirola-Kalvitsa. Loppujenkin tasoristeysten poistamista suunnitellaan koko välillä Mikkeli-Haukivuori. Savon radan nopeuden nosto on lyhentänyt junamatkan pääkaupunkiin parhaimmillaan 2 h 20 minuuttiin. Tavoitteena on myös ollut parantaa junien vuorotarjontaa Savon radalla palvelutasotavoitteen mukaiseksi, mutta heikoin tuloksin. Yhteydet Pietariin ovat kuitenkin parantuneet Allegro-junien myötä ja nyt Mikkelistä pääsee Pietariin 3,5 tunnissa. Pieksämäki-Savonlinna -rataosuudelle suunnitellusta henkilöliikenteestä on tehty selvitys ja tällä hetkellä valmistellaan esitystä toteutuksen rahoituksesta.

Osana kansallista haja-asutusalueiden laajakaistahanketta Pertunmaan pilottihanke valmistunee vuoden 2011 loppuun mennessä. Muissa kunnissa hankkeet eivät ole päässeet käynnistymään, koska kunnat eivät ole saaneet teleoperaattoreilta tarjouksia. Neuvotteluja kuitenkin käydään Joroisten ja Hirvensalmen osalta. Koska hanke on edennyt valtakunnallisesti oletettua hitaammin, Liikenne- ja viestintäministeriö on käynnistänyt hankkeen väliarvioinnin. Arviointi valmistuu tämän vuoden aikana ja siinä selvitetään onko laajakaistarakentamisen tukijärjestelmää, lainsäädäntöä ja ohjeistusta tarpeen joltain osin tarkistaa, jotta hankkeen alkuperäiset tavoitteet voidaan saavuttaa.

Vedenhankinnan varmistamiseksi Savonlinnan seudulla on käynnistetty pohjavesitutkimushanke. Uudet ja täydentävät vedenhankinnan ratkaisut tullaan selvittämään vuoden 2013 loppuun mennessä. Vedenhankinnan varmistamisen rakennustyöt ajoittuvat tämän hetken arvion mukaan vuosille 2013–2015. Mikkelin seudun vedenhankinnan varmistamiseen tärkeä yleissuunnittelu on käynnissä ja valmistuu vuoden 2011 aikana. Tähän liittyvät pohjavesitutkimukset on suunniteltu tehtäväksi vuosina 2012–2013. Uusien vedenottamoiden ja johtolinjojen rakennustyöt ajoittunevat vuosille 2013–2016. Valamo-Karvio -siirtoviemäri ja yhdysvesijohto -hankkeen yleissuunnitelma on valmistunut ja Heinäveden kunta toteuttaa rakentamisen vaiheittain. Hankkeen toteutus alkaa vuonna 2012. Etelä-Savon kiviaineshuollon turvaamiseksi Geologian tutkimuskeskus on käynnistänyt hankkeen vuosille 2011–2013. Etelä-Savon ELY-keskus on julkaissut Heinävedenreitin valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen maisemanhoidon esisuunnitelman, jonka pohjalta on tarkoitus laatia reitin arvokkaimmille kohteille yksityiskohtaisemat maisemanhoitosuunnitelmat.

3. Maakuntaohjelman toteuttaminen 2012-2013

3.1 Menestyvä yrittöystoiminta

Toimintalinjan painopisteet 2011-2014:

Yritysten toimintaedellytysten ja kilpailukyyn vahvistaminen

- vahvistetaan verkostoja ja yhteistyötä
- varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus
- vahvistetaan liiketoimintaosaamista

Yritysten kasvun ja kehityksen edistäminen

- panostetaan kasvuyrityksiin
- tuetaan kilpailuetua ja tuotekehitystä (TKI)
- edistetään vientiä ja etabloitumista Venäjälle ja muuta kansainvälistymistä
- tuetaan sukupolvenvaihdoiksi

Toimialojen kehittäminen ja uuden yrittöystoiminnan luominen

- panostetaan ekotehokkuuteen
- kehitetään palveluliiketoimintaa
- kehitetään maakunnan avaintuotantoaloja
  - matkailu
  - metsä- ja puutuoteteollisuus
  - metalli- ja muu teknologiateollisuus
  - metsä- ja maatalouselinkeinot

Toimintalinjan keskeiset toimenpiteet 2012-2013:

- ennakoidaan osaavan työvoiman saatavuutta Kotti-hankkeen tietojen pohjalta. *Vastuutahot: ESA ELY, elinkeinoyhtiöt ja oppilaitokset.*
- käynnistetään yhteistyössä sidosryhmien kanssa kasvu- ja kansainvälistymisvalmennusta asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. *Vastuutahot: ESA ELY.*
- vahvistetaan käyttäjälähtöistä innovaatiotoimintaa oppilaitosten ja yritysten yhteistyönä. *Vastuutahot: ESA ELY, maakuntaliitto, kehittämissyhtiöt, oppilaitokset ja kaupakamari.*
- hyödynnetään energia- ja ekotehokkuus -teemaa (mm. EcoStart-palvelu) yritysten toimintaympäristön kehittämisessä. *Vastuutahot: ESA ELY ja maakuntaliitto.*

- kehitetään osaamista ja menetelmiä metsäbioenergia-alan liiketoiminnan kasvattamiseksi Etelä-Savossa. *Vastuutahot: maakuntaliitto, ESA ELY ja kehittämissyhtiöt*
- toteutetaan matkailun kv-markkinointia Visit Saimaa -hankkeen kautta. *Vastuutahot: maakuntaliitto ja matkailun alueorganisaatiot*
- edistetään valtakunnallisten, toimialojen kehittämissohjelmien, kuten metsäalan strategisen ohjelman (MSO) ja TRIOplus-ohjelman, toteuttamista alueella. *Vastuutahot: Pohjois- ja Etelä-Savon maakuntaliitot, ELY:t ja kehittämissyhtiöt*
- laaditaan Etelä-Savon maaseutustrategian toimenpideohjelma, jossa määritellään maaseudun kehittämisen tarkemmat toimenpiteet. *Vastuutahot: ESA ELY, MTK-Etelä-Savo, Järvi-Suomen kylät, Pro Agria Etelä-Savo, Ruralia-instituutti, maakuntaliitto*
- päivitetään Etelä-Savon metsä- ja puuklusterin kehittämissuunnitelma painottaen uusia liiketoimintamahdollisuuksia mm. puun jatkojalostuksessa sekä metsään ja luontoon liittyvässä yrittöystoiminnassa. Edellinen suunnitelma on laadittu vuonna 2001. *Vastuutaho: Maakuntaliitto*
- kehitetään maakunnan metsien omistusrakennetta ja metsien hyödyntämistä edistämällä sukupolvenvaihdoiksi ja yhteismetsien perustamista. *Vastuutaho: Metsäkeskus*
- hyödynnetään pienpuun energiapuun tuomat laajenevat mahdollisuudet energiapuun hankinnassa tuottamalla tietoa kohteista toimijoiden käyttöön sekä parantamalla metsänomistajien tavoitettavuutta. Työssä hyödynnetään mm. uudenmuotoista metsävaratietoa sekä kehittyviä verkkopalveluita. *Vastuutaho: Metsäkeskus*

3.2 Uudistuneet ja erikoistuneet osaamisrakenteet

Toimintalinjan painopisteet 2011-2014:

Tehokas ja monipuolinen toisen asteen koulutuskokonaisuus

- vahvistetaan lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyötä

- kootaan ammatillista koulutusta, selkiinnytetään työnjakoa ja erikoistutaan sekä syvennetään yhteistyötä
- rakennetaan optimaalista lukioverkkoa huolehtien saavutettavuudesta
- kytketään toisen asteen koulutus osaksi maakunnan tki-rakenteita

Kilpailukykyinen korkeakoulutarjonta

- tuetaan korkeakoulujen toimintaedellytyksiä
- monipuolistetaan ammattikorkeakoulujen koulutustarjontaa ja edistetään erikoistumista
- sitoutetaan yliopistoja pitkäjänteiseen läsnäoloon maakunnassa
- edistetään ja vahvistetaan korkeakoulujen keskinäisen yhteistyötä
- rakennetaan kansainvälisiä verkostoja koulutuksessa ja tki-toiminnoissa

Vakiintuneet ja toimivat tutkimus- ja kehitys- ja innovaatorakenteet

- huolehditaan kilpailukykyisestä tki-ympäristöstä
- kootaan voimavaroja maakunnan strategisilla avainaloilla
- kytketään innovaatorakenteet tukemaan yritysten kilpailukykyä

Toimintalinjan keskeiset toimenpiteet 2012-2013:

- opiskelumahdollisuuksia parannetaan edistämällä toisen asteen koulutuksen järjestäjien yhteistyötä opintotarjonnan monipuolistamiseksi. Tässä työssä hyödynnetään Koulutustarve 2016 –ennakointiprosessia. *Vastuutahot: maakuntaliitto, ESA ELY ja kunnat.*
- kehitetään ammatillisessa koulutuksessa ja ammattikorkeakouluissa toimintamallia opiskelun kytkemisestä kiinteästi työelämään. *Vastuutahot: ESA ELY, maakunnan ammattiopistot ja ammattikorkeakoulut*
- turvataan Savonlinnan OKL:n jatkuvuus mm. pannotamalla professuurien ja tutkimuksen rahoitukseen. Tämä edellyttää myös rahoituksen turvaamista OKM:n ja Itä-Suomen yliopiston välisissä tuloneuvotteluissa. *Vastuutahot: ESA ELY, maakuntaliitto, Savonlinnan kaupunki ja Itä-Suomen yliopisto.*
- vaikutetaan ammattikorkeakoulutuksen rakenteelliseen kehittämiseen Itä- ja Kaakkois-Suomessa. *Vastuutahot: maakuntaliitto ja ammattikorkeakoulut*
- luodaan entistä toimivammat rakenteet yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tki-yhteistyölle. *Vastuutahot: maakuntaliitto, ammattikorkeakoulut, yliopistot.*

- vahvistetaan Mikkelin asemaa arkistokaupunkina valmisteilla olevan Digitalmikkelin kehittämissuunnitelman mukaisesti. Perustetun strategisen ohjausryhmän kautta tehdään sisältöesityksiä kansalliseen digitaalistrategiaan. Tuetaan hankkeita, jotka edistävät em. tavoitteiden toteutumista. *Vastuutahot: ESA ELY, maakuntaliitto, Elka, kansalliskirjasto, ammattikorkeakoulu, Digitalmikkeli -klusteri.*
- kehitetään Savonlinnan seudulla b2b -pohjaista ICT-klusteria. *Vastuutahot: ESA ELY, maakuntaliitto, Savonlinnan seutu, oppilaitokset ja alueen yritykset*
- vahvistetaan Etelä-Savon asemaa valtakunnallisena luomuosaamisen keskittymänä. Edistetään luomuinstituutin perustamista ja sen sijoittumista Etelä-Savoon. *Vastuutahot: maakuntaliitto, ESA ELY, Mikkelin kaupunki, HY/Ruralia, MTT ja ammattikorkeakoulu.*

3.3 Laadukkaat hyvinvointipalvelut

Toimintalinjan painopisteet 2011-2014:

Ennakoiva terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

- tuetaan yksilön omaa vastuuta hyvinvoinnin ylläpidossa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä vahvistamalla
- vahvistetaan työterveyshuollon sekä koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon asemaa osana kokonaishyvinvoinnin tukemista
- edistetään kansalaisjärjestöjen toimintaa ja kansalaisten osallisuutta
- tuodaan liikunta ja kulttuuri osaksi arjen elämää
- perustetaan pysyvän hyvinvoinnin kehittämiskeskenne

Lapsiperheiden ja nuorten hyvinvointia tukevat palvelut

- lisätään Etelä-Savon vetovoimaisuutta koulutuspaikkakuntana
- vahvistetaan nuorten osallisuutta ja syrjäytymisen ehkäisyä
- laaditaan lasten ja nuorten hyvinvointiohjelmat kaikkiin kuntiin (seuduille)
- edistetään lapsiperheiden uusien palveluinnovaatioiden syntymistä
- luodaan lasten harrastustoimintaan kattava palveluverkko estämään syrjäytymistä

Teknologian hyödyntäminen hyvinvointipalvelujen saavutettavuudessa ja tuotannossa

- hyödynnetään palvelutuotantoa tehostavaa teknologiaa
- kehitetään palvelujen saavutettavuutta parantavaa teknologiaa
- hyödynnetään yhteisöllisyyttä lisäävää teknologiaa
- kehitetään sähköisen asioinnin palveluja (asiakkaat, palveluhenkilöstö)
- hyödynnetään uutta teknologiaa turvallisuuden lisääjänä

Palvelutuotannon monipuolistaminen

- julkisen ja yksityisen palvelutuotannon kumppanuudet (private public)
- lisään hyvinvointiyrittäjyyttä
- tuetaan hyvinvointiyritysten vahvistamista ja kasvuedellytyksiä

Toimivat ja tehokkaat kunta- ja palvelurakenteet

- uudistetaan kuntarakennetta
- järjestetään palvelut työssäkäynti- ja asiointialueilla
- varmistetaan ammattitaitoisen työvoiman saatavuus

Toimintalinjan keskeiset toimenpiteet 2012-2013:

- kehitetään Etelä-Savon urheiluakatemian toimintaa ja linkitetään se osaksi eteläsavolaisten oppilaitosten toimintaa. *Vastuutahot: Tanhuvaaran urheilupuiston säätiö ja oppilaitokset.*
- osallistutaan lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelman toimeenpanoon. Vahvistetaan nuorten arjenhallintaa, osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä yhdenvertaisuutta. *Vastuutahot: POS ELY, kunnat ja järjestöt*
- perustetaan pysyvä hyvinvoinnin kehittämissuunnitelma, jossa ovat mukana kunnat, oppi- ja tutkimuslaitokset sekä hyvinvoinnin edistämiseen sitoutuvat yritykset ja yhteisöt. *Vastuutahot: ELYt, kunnat ja alueen oppilaitokset*
- lisään nuorten työpajatoiminnan kattavuutta ja luodaan uusia toimintamalleja monialaisessa palveluverkostossa. Etsivän nuorisotyön asemaa vahvistetaan syrjäytymisen ehkäisemisessä. Kuntien tulee varautua panostamaan peruskoulujen oppilaan ohjaukseen, jotta kaikille löytyy sopiva jatkomahdollisuus toisella asteella. *Vastuutahot: ELYt, kunnat ja oppilaitokset*
- varmistetaan tiedon ja kulttuurin tasavertainen saatavuus erilaisilla alueilla sekä eri ikä- ja väestöryhmissä kehittämällä kirjastopalveluihin uudenlaisia toiminta- ja palvelumalleja yhteistyössä eri toi-

mijoiden kanssa. Haja-asutusalueilla ko. palvelujen tuotantoon kehitetään monipalvelukeskuksia ja liikuvia palveluja, mm. monipalveluautoja. *Vastuutahot: POS ELY ja kunnat.*

- kirjastoalan korkea-asteen koulutuksen puuttuminen Itä-Suomesta on aiheuttanut osaamisvajeen, jota korjaamaan kehitetään hankkeiden avulla verkko-opiskelumalleja yhteistyössä muualla Suomessa kirjastoalan koulutusta tarjoavien koulutusorganisaatioiden kanssa. *Vastuutahot: Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon ELY:t.*
- tuotetaan kunnallisia palveluja yksityisen yrityksen kumppanina ja perustetaan yhteisyrityksiä. *Vastuutahot: ES ELY ja kunnat*

3.4 Hyvä saavutettavuus ja vetovoima

Toimintalinjan painopisteet 2011-2014:

Kilpailukykyisen asuin-, työ- ja vapaa-ajan ympäristön kehittäminen

- toteutetaan Saimaan (Itä-Suomen) alueen skenaariotarkastelu ja kehityskuvatyo
- kehitetään kaupunkiseutujen ja kuntien strategisen maankäytön suunnittelua
- uudistetaan keskustoja ja kehitetään tonttipalvelua
- kehitetään asuinympäristöjä

Hyvän saavutettavuuden ja toimivan liikennejärjestelmän kehittäminen

- kehitetään maakunnan pääväyliä ja ulkoisia liikenneyhteyksiä
- kehitetään maakunnan liikennejärjestelmää sekä sisäisiä liikenneyhteyksiä
- kehitetään tietoliikenneyhteydet ajanmukaisiksi ja kilpailukykyisiksi

Matkailun, kulttuurin ja vapaa-ajan asutuksen toimintaympäristön kehittäminen sekä ympäristönhoito

- kehitetään matkailun, kulttuurin ja vapaa-ajan asutuksen toimintaympäristöjä
- hyödynnetään kestävästi vetovoimaista luonnon- ja kulttuuriympäristöä

Ympäristö- ja sijaintiedun hyödyntäminen

- rakennetaan ja markkinoidaan yhteistä Saimaan maakunta -brändiä
- suunnitellaan, kehitetään ja toteutetaan maakunnallista markkinointiviestintää

Toimintalinjan keskeiset toimenpiteet 2012-2013:

- laaditaan Savonlinnan seudun aluerakennemalli ja liikennejärjestelmäsuunnitelma, jotka valmistuvat vuonna 2013. *Vastuutahot: ESA ELY, POS ELY, seudut ja maakuntaliitto*
- jatketaan Pohjois-Savon ja Etelä-Savon yhteisen ilmastostrategian ja toimenpideohjelman laatimista. *Vastuutahot: Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntaliitot ja ELYt*
- otetaan käyttöön Itä-Suomen liikennejärjestelmästrategia. *Vastuutahot: POS ELY ja maakuntaliitot*
- edistetään edunvalvonnalla Viitosväylän (VT5 ja Savon rata) saamista osaksi eurooppalaista TEN T -verkkoa. *Vastuutahot: Liikennevirasto, POS ELY ja maakuntaliitto.*
- Mikkeli-Juva (Tuppurala-Vehmaa) osuuden tiesuunnittelu käynnistyi loppuvuonna 2010 ja se valmistuu keväällä 2012. Rakentaminen voi suunnitelma- valmiuden puolesta alkaa v. 2012. Edistetään edunvalvonnalla rakentamisen aloittamista suunnitellussa aikataulussa. *Vastuutahot: Liikennevirasto, POS ELY ja maakuntaliitto.*
- jatketaan VT5:n perusparantamista keskikaideväyläksi välillä Hurus-Hietanen. *Vastuutahot: Liikennevirasto, POS ELY ja maakuntaliitto.*
- jatketaan Laitaatsalmen yleissuunnitelman valmistuttua suunnittelua tie- ja ratasuunnitelmien laatimisella. *Vastuutahot: Liikennevirasto ja POS ELY.*
- toteutetaan vt 23 välillä Varkaus – Viinijärvi parantamishankkeen tiesuunnittelu. Rakentaminen voi suunnitelma- valmiuden puolesta alkaa v. 2012. Edistetään edunvalvonnalla rakentamisen aloittamista suunnitellussa aikataulussa. *Vastuutahot: Liikennevirasto, POS ELY ja maakuntaliitto.*
- jatketaan 2011 aloitettuja tiesuunnitteluhankkeita Vekarasalmen ja Hätinvirran lossien korvaamiseksi sillalla. Rakentaminen voi alkaa aikaisintaan 2013. Edistetään edunvalvonnalla rakentamisen aloittamista suunnitellussa aikataulussa. *Vastuutahot: Liikennevirasto, POS ELY ja maakuntaliitto.*
- toteutetaan nopeudennoston edellyttämät työt Savonradalla väleillä Hiirola-Kalvitsa ja Otava-Mikkeli (Koivahaisen tasoristeys). *Vastuutahot: Liikennevirasto (ja Mikkelin kaupunki)*
- parannetaan junien vuorotarjontaa palvelutasotavoitteen mukaiseksi. *Vastuutahot: Liikennevirasto ja VR.*
- turvataan Savonlinnan lentoliikenteen jatkuminen edistämällä edunvalvonnalla julkisen palvelun velvoitteen mukaisen tuen kasvattamista nykyisestä. *Vastuutahot: Liikennevirasto, maakuntaliitto ja Savonlinnan seutu.*
- edistetään edunvalvonnalla Helsinki-Pietari välille suunnitellun uuden ratayhteyden linjaamista Kouvolan kautta. *Vastuutahot: maakunnan liitot*
- jatketaan perustuotannolle ja elinkeinoille tärkeiden tieosien tehostettua kunnossapitoa. Etelä-Savossa puuhuollon varmistamiseen tarkoitettua rahoitusta on jäljellä 0,4 milj.euroa. *Vastuutaho: POS ELY.*
- parannetaan kaukoliikenteen osapuolten yhteistoimintaa kaukoliikenneselvityksellä. *Vastuutahot: POS ELY ja liikennöitsijät*
- lisätään lipputuen suhteellista osuutta joukkoliikennemäärärahoista. *Vastuutahot: POS ELY*
- esitetään henkilöliikenteen käynnistämistä Pieksämäki-Savonlinna -rataosuudella Liikenneviraston ostopalveluohjelmasta. *Vastuutahot: NI-neuvottelukunta ja maakuntaliitto*
- jatketaan Laajakaista kaikille -hankkeessa kilpailutusten ja hankkeiden valmistelua välitarkastelussa tulleiden muutosten pohjalta. Kunnissa toteutettavien hankkeiden kilpailutukset ja rakentaminen järjestetään useassa erässä vuosina 2010-2015. Laskennallisten kustannusten sekä kuntien maksuluokituksen perusteella Etelä-Savoon tarvitaan valtion rahoitusta 9,9 M€ ja EU-rahoitusta maaseutuohjelmasta 12,3 M€. *Vastuutahot: maakuntaliitto, Viestintävirasto, ES ELY ja operaattorit*
- tehdään Savonlinnan vedenhankinnan varmistamiseen liittyvät pohjavesiselvitykset vuoteen 2013 mennessä. Mikkelin vastaavat selvitykset tehdään vuoteen 2014 mennessä. Aloitetaan vedenhankinnan varmistamisen rakennustyöt 2013. *Vastuutahot ESA ELY, Mikkelin vesilaitos ja Savonlinnan Vesi*
- rakennetaan Valamo - Karvio siirtoviemäri ja yhdysvesijohto. *Vastuutahot: ESA ELY ja Heinäveden kunta*
- edistetään ja vahvistetaan metsähallituksen toimintoja Savonlinnassa. *Vastuutahot: Metsähallitus, maakuntaliitto ja Savonlinnan kaupunki*
- laaditaan Heinäveden reitin kansallismaiseman maisemanhoidon suunnitelmat. Toteutetaan toimenpiteet suunnitelmien edistymisen mukaan. *Vastuutahot: ES ELY, Liikennevirasto/vesiväylät, Museovirasto ja kunnat.*
- käynnistetään uusi, entistä kokonaisvaltaisempi maakunnan markkinointihanke: aluemarkkinointi, matkailumarkkinointi, tontti-, asuin-, työpaikka- ja koulutuspaikkamarkkinointi. *Vastuutahot: maakuntaliitto, kunnat ja elinkeinoelämä*
- edistetään edunvalvonnalla Savonlinnan Oopperajuhlien Säätiön perustamista veikkausvoittovaroista. *Vastuutahot: maakuntaliitto, Savonlinnan Oopperajuhlat ja Savonlinnan seutu*

3.5 Toimenpiteiden vaikutukset, kohdentuminen ja erityisohjelmat

Etelä-Savon maakuntaohjelman 2011–2014 vaikutusten arviointi on suoritettu SOVA-lain edellyttämällä tavalla. Liitteessä 1 on yhteenveto arvioiduista vaikutuksista ohjelman eri toimintalinjoilla taulukkomuodossa. Toteuttamissuunnitelma vastaa painotuksiltaan maakuntaohjelmaa, joten ohjelman vaikutusten analyysi pätee myös toteuttamissuunnitelman kohdalla.

Sitomaton maakunnan kehittämisraha

Maakunnan kehittämisrahalla rahoitetaan sellaisia hankkeita, jotka ovat maakuntastrategian ja maakuntaohjelman mukaisia, mutta eivät sisällöltään tai muutoin ensisijaisesti sovi rahoitettavaksi EU:n rakennerahasto-ohjelmista tai jotka ovat luonteeltaan pienehköjä esiselvitys-, suunnittelu- tai käynnistyshankkeita. Näihin osoitettu hankekohtainen tuki on vuonna 2011 ollut 12 000 – 47 000 euroa. Sitomaton maakunnan kehittämisraha toimii siis erinomaisena toiminnan käynnistäjänä ja se on alueiden omaehtoisen kehittämisen joustava ja ketterä väline.

Vuonna 2011 Etelä-Savon maakuntaliitto osoitti sitomatonta maakunnan kehittämisrahaa Savonlinnan ja Mikkelin seutujen KOKOille yhteensä 354 000 euroa (42 %), josta pelkkä koordinaation osuus oli 108 000 euroa. Lisäksi tuimme TEMin luvalla osaamiskeskusohjelmia ministeriöstä saadun 320 000 euron lisäksi 138 700 eurolla (16 %) sitomattomasta maakunnan kehittämisrahasta. Näihin tukitoimiin on siis osoitettu yli 50 prosenttia vuosittaisesta sitomattomasta maakunnan kehittämisrahasta.

Etelä-Savon maakunta ei hyväksy suunniteltuja sitomattoman maakunnan kehittämisrahan leikkauksia.

Osaamiskeskusohjelma (OSKE)

Alueiden kehittämislain mukaista Osaamiskeskusohjelmaa toteuttaa koko maassa kolmetoista osaamisklusteria ja 21 osaamiskeskusta. Osaamiskeskusten tavoitteena on hyödyntää ja välittää huippuosaamista klustereissa sekä lisätä yritysten, tutkimuksen ja koulutuksen sekä muiden kehittäjätahojen yhteistyötä alueilla. Mikkelin seudun materiaaliteknikan osaamiskeskus on mukana Nanoteknologian osaamisklusterissa sekä Uusiutuva metsäteollisuus -klusterissa erityisalanaan muovikomposiitit ja ohutkalvopinoit-

teet. Savonlinnan seudun osaamiskeskus on mukana Matkailun ja elämystuotannon klusteriverkostossa erityisalanaan matkailun sähköisen liiketoiminnan osaaminen. Savonlinna-Varkaus -akselilla metsäteollisuusosaajien koordinoiman kuidut-energia-elinkaari -teeman kehittämistoimenpiteitä toteutetaan Uusiutuva metsäteollisuus -klusterissa Kaakkois-Suomen osaamiskeskuksen yhtenä erityisosaamisalana.

Valtioneuvoston esityksessä vuodelle 2012 osaamiskeskusohjelman perusrahoitusta leikataan 20 prosenttia. Samaan aikaan valtion budjetin säästötoimet kohdentuvat vielä voimakkaammin sitomattomaan maakunnan kehittämisrahaan, josta maakuntaliitto on vuosittain resursoinut osaamiskeskuksia. Jatkossa tätä osaamiskeskusten lisärahoitusmahdollisuutta joudutaan tarkastelemaan pienentyntä rahoituksesta vasten. Osaamiskeskuksia vahvistetaan Etelä-Savossa myös eri viranomaisten rahoittamilla kehittämishankkeilla. Osaamiskeskustoiminta tukee hyvin maakuntaohjelman 2011–2014 keskeistä tavoitetta vahvistaa maakunnan tki-rakenteita.

Koheesio- ja kilpailukykyohjelma (KOKO)

Alueellisen koheesio- ja kilpailukykyohjelman (KOKO) tavoitteena on parantaa alueiden kilpailukykyä ja tasa-painottaa aluekehitystä tukemalla alueiden välistä vuorovaikutusta ja verkottumista. Ohjelma jäsenyytään maakunnittain ja on osa maakunnallista suunnittelu- ja aluekehittämisjärjestelmää. Vuoden 2010 alusta käynnistyneessä KOKOssa Etelä-Savosta mukana ovat Mikkelin seutu, Savonlinnan seutu ja Varkauden-Pieksämäen seutu. Kansallisen KOKO-ohjelman rahoitus osana sitomatonta maakunnan kehittämisrahaa kilpaillee aluekehittämisen niukenevista resursseista. **Valtioneuvoston esitys vuodelle 2012 leikkaa sitomattoman kehittämisrahan neljännekseen nykyisestä. Sitomattoman maakunnan kehittämisrahan riittä-mättömyys tuleekin olemaan ohjelmien toteuttamisen keskeisin riski, mikäli esitetyt suunnitelmat sitomattomaan maakunnan kehittämisrahan pienentämisestä nykyisestä toteutuvat.**

EU:n rakennerahasto-ohjelmat

Ohjelmakaudella 2007–2013 Etelä-Savossa toteutetaan kahta alueellista kilpailukykyä ja työllisyys -tavoitteen mukaista rakennerahasto-ohjelmaa: Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) Itä-Suomen toimenpideohjelmaa ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) toimenpideohjelman Itä-Suomen suuralueosiota. ESR-toimenpideohjelman Itä-Suomen suuralueosio on osa

valtakunnallista Manner-Suomen ESR-ohjelmaa, jonka mukaisia teemoja toteutetaan Etelä-Savossa soveltuvin osin. Maakunnan kilpailukyvyyn lisäämiseksi EAKR -toimenpiteitä kohdistetaan ensisijaisesti yritystoimintaan, yritysten toimintaympäristöön ja osaamisen rakenteisiin, kun taas ESR -toimenpiteet kohdistuvat ensisijassa työllisyyteen ja osaamiseen. Näiden kahden rakennerahasto-ohjelman maakunnallista toteutusta linjaa ja yhteen sovittaa maakunnan yhteisöryhmä.

Rakennerahastokauden ollessa yli puolivälin on maakunnassa seurattu tarkasti ohjelmien toteutumisasteita. Ohjelmien toteuttamiseen on vaikuttanut merkittävästi lama, joka heijastui suoraan erityisesti EAKR-ohjelmasta myönnettävien suorien yritystukien kysyntään laskevasti. Tästä johtuen Itä-Suomen EAKR-ohjelmaan haettiin muutosta keväällä 2011. Muutoksessa toimintalinjan 1 rahoitusta siirrettiin suorista yritystuista yritysten toimintaedellytyksiä tukeviin hankkeisiin, joita toteutetaan toimintalinjoilla 2 ja 3. Näillä, osin elvytystoiminakin tehdyillä, hankkeilla on saatu hyvää vipuvaikutusta alueen kehittämiseen. Itä-Suomen EAKR-ohjelman muutos koski vain Etelä- ja Pohjois-Savon ohjelmakehyksiä.

Ohjelmakauden loppuvuosille keskeistä on rahoituskehityksen voimakas lasku. Vuonna 2012 käytettävissä on alle 60 % vuoden 2010 rahoituksesta ja vuonna 2013 enää vain noin kolmannes. Alenevan tukitason lisäksi valtioneuvoston vuoden 2012 budjettiesityksessä esitetään EU-ohjelmien valtion rahoituksen leikkaamista, jonka vaikutus Itä-Suomen ohjelmiin selviää syksyn aikana. Koko valtakunnan tasolla leikkausesitys/vuosi on 30 miljoonaa euroa.

ENPI-ohjelma

Kaakkois-Suomi – Venäjä –ENPI-ohjelman 2007-2013 rahoitus on yhteensä 72 milj. euroa EU:n, Suomen valtion ja Venäjän rahoitusta. Ohjelman toimeenpanoon päästiin vasta ohjelmakauden puolivälissä, ja keväällä 2010 päättyneestä kehittämishankkeiden ensimmäisestä hausta rahoituksen saikin 12 hanketta, joiden rahoituksen yhteissumma oli 9,8 M€. Keväällä 2011 päättyneessä toisessa haussa seurantakomitea hyväksyi 20 kehittämishanketta, joiden yhteissumma oli 13,2 Meuroa. Kolmas hakukierros päättyi 2011 vuoden lopussa. Kaakkois-Suomi – Venäjä –ENPI –ohjelmaan kuuluvat Suomesta Etelä-Karjala, Kymenlaakso ja Etelä-Savo. Liitännäismaakuntina siihen ovat päässeet mukaan Pohjois-Savo, Itä-Uusimaa ja Päijät-Häme.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma ja elinkeino- kalatalouden toiminta-ohjelma

EU:n 2007–2013 ohjelmakokonaisuuteen sisältyy myös Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007–2013, jota toteutetaan Etelä-Savossa oman alueellisen kehittämissuunnitelman pohjalta Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston osarahoituksella. Maaseudun kehittämisohjelmaan kuuluvaa Leader-tyyppistä paikallista maaseudun kehittämistoimintaa Etelä-Savossa toteuttavat omilla ohjelmillaan paikalliset toimintaryhmät Veej'jakaja, Piällysmies ja Rajupusu Leader.

Suomen elinkeinokalatalouden toimintaohjelma 2007–2013 ja sitä täydentävä kansallinen ammattikalastusohjelma sisältävät valtakunnalliset linjaukset EKTR:n tuille. Keväällä 2009 on myös EKTR:n puolella aloittanut alueellinen Leader-toimintaryhmä Itä-Suomen kalatalousryhmä. Se toimii neljän maakunnan alueella ja sillä on oma ohjelma "Jottei pudottais veneestä" ja rahoitus. Kaikki kalatalousryhmää koskevat rahoituspäätökset tehdään Etelä-Savon ELY-keskuksessa. Kehittämisohjelmat ja toimintaryhmien ohjelmarahoitus antavat merkittäviä resursseja maaseudun ja kalatalouden kehittämiseen. Molempien ohjelmien mukainen investointien ja hankkeiden toteutus on hyvässä vauhdissa ja ohjelmissa varattu rahoitus näyttäisi riittävän myös lähivuosien tarpeisiin.

Etelä-Savon maaseudun elinolosuhteiden ja elinkeinon kehittämisestä tuetaan rahoittamalla kehittämishankkeita sekä yrityskohtaisia investointeja ja kehittämistä. Loppuohjelmakaudella maaseuturahaston kautta rahoitetaan mm. luomuelintarviketalouden kehittämistä, metsäenergian käytön tehostamistoimia, maaseudun matkailuyritysten kehittämistä ja investointeja sekä muita maaseutualueiden yritystoiminnan monipuolistamiseen ja laajentamiseen tähtäviä toimia. Elinolosuhteita parannetaan rahoittamalla mm. laajakaistojen rakentamista sekä muita harvaan asutun maaseudun infrastruktuuria parantavia pieneköjä investointeja ja kehittämistä.

4. Esitys neuvoteltavista Itä-Suomen yhteishankkeista

Työ- ja elinkeinoministeriö on ohjeistanut, että yhteistoiminta-alueiden tulee esittää yhteiset neuvottelukysymykset 1-2 teemoista, jotka sisältävät laajoja kehittämishankkeita, ja jotka koskevat useampaa kuin yhtä maakuntaa ja joiden toteuttaminen edellyttää myös keskushallinnon toimenpiteitä. Yhteishankkeiden tulee olla aiheeltaan riittävän painavia ja alueiden tulee olla yksimielisiä niiden tärkeydestä. Tällaisten hankkeet käsitellään aluehallintoviranomaisten tuloskeskustelujen jälkeen omana neuvotteluprosessinaan niin, että ne voidaan ottaa huomioon valtion talousarvion ja kehysbudjetin valmistelussa. Liikenneinvestointeja ei tule sisällyttää yhteishankkeisiin, vaan ne käsitellään erikseen liikennepoliittisen selonteon laadinnan yhteydessä. Aluehallintoviranomaisten toimivaltaan kuuluvista hankkeista ei ole tarpeen neuvotella keskushallinnon kanssa.

Yhteistoiminta-alueen maakunnat esittävät neuvottelukysymykseksi Venäjä-teemaa, joka pitää sisällään seuraavat esitykset:

Kielivalintojen monipuolistaminen ja venäjän kielen opetuksen vahvistaminen Itä-Suomessa (*Opetus- ja kulttuuriministeriö*)

Itä-Suomen maakunnat esittävät, että opetus- ja kulttuuriministeriö antaa Itä-Suomen maakuntien kunnille kokeiluluonteisesti luvan päättää kieliopetuksen järjestämisestä siten, että kunta voi antaa oppilaille mahdollisuuden valita peruskoulussa B1-kieleksi ruotsin tai venäjän. Mikäli oppilas valitsee B1-kieleksi venäjän, hänen on viimeistään kahdeksannelta luokalta alkaen sisällytettävä ruotsi valinnaisten kieliensä joukkoon, jotta hänelle syntyy valmius saavuttaa virkamieltä edellytettävä ruotsin kielen taito.

Suomalaisissa peruskouluissa alkaa pakollisen A1-kielen (yleensä englanti) opiskelu kolmannella luokalla ja pakollisen B1-kielen (ruotsi) opiskelu seitsemännellä luokalla. Koululaisilla on periaatteellinen mahdollisuus aloittaa venäjän opiskelu vapaaehtoisena A2-kielenä peruskoulun viidennellä luokalla, valinnaisena B2-kielenä peruskoulun kahdeksanneltä luokalla tai valinnaisena B3-kielenä lukiossa.

Vaikka ruotsi ei enää kuulukaan ylioppilaskirjoitusten pakollisiin aineisiin, sen asema on Suomessa edelleen vahva ja lailla säädetty. Asema perustuu maan kaksikielisyyteen ja siitä johtuvaan virkamiesten kielitaitovaateeseen sekä pohjoismaisiin kulttuuriyhteyksiin. Itä-Suomessa tarvitaan venäjän taitoa päivittäin aivan tavallisissa palveluammateissa, ruotsia huomattavasti harvemmin, jos käytännössä lainkaan. TAK Oy:n v. 2008 tekemän työnantajakyselyn mukaan Itä-Suomessa työelämässä eniten tarvitut kielet ovatkin englanti ja venäjä.

Itä-Suomen maakunnat esittävät opetus- ja kulttuuriministeriölle, että käsitellessään mm. perusopetuksen tavoitteiden ja tuntijaon uudistamista valmisteleen työryhmän esityksiä ministeriö ottaisi huomioon maan eri osien erityistarpeet kieliopetuksen järjestämisessä. Venäjän kielen osaamisen merkitys Itä-Suomen maakuntien alueilla kasvaa jatkuvasti niin palvelu- kuin muillakin toimialoilla. Alueellisen kehityksen näkökulmasta on tärkeää, että myös opetuksen sisällöissä, erityisesti kieliopetuksen kohdalla, alueelliset erityispiirteet voitaisiin nykyistä paremmin huomioida.

Euroopan unionin ja Venäjän välisen liikkumisen helpottaminen (*Ulkoministeriö*)

Suomen ja Venäjän väliset matkustajamäärät jatkavat kasvuaan. Vuonna 2011 Suomen ja Venäjän rajan tulee ylittämään yli 9 miljoonaa matkustajaa. Vuonna 2010 venäläisille myönnettiin ennätysmäärä viisumeita. Kaupan ja matkailun kannalta venäläiset asiakkaat ovat erittäin merkittävä asiakasryhmä kaikille itärajan maakunnille. Samoin Venäjän puolella rajan rajoitettuille alueille suomalaiset matkailijat ovat merkittävä osa matkailuelinkeinon ja palvelujen kehitystä. Nykyinen viisumikäytäntö hidastaa kehitystä.

Suomen ja varsinkin Itä-Suomen kannalta viisumivapauden mahdollisimman pikaisella toteutumisella olisi mitä suurin merkitys. Helsingin ja Pietarin välisessä risteilyliikenteessä toteutettu 72 tunnin viisumivapaus osoittaa, kuinka paljon viisumivapaus voi lisätä matkailua ja helpottaa kanssakäymistä. Vastaavia

kokemuksia on myös Norjan ja Venäjän väliseltä rajalta. Itä-Suomen koko talouselämään viisumivapaudella olisikin huomattava positiivinen vaikutus. Biometristen passien yleistyessä myös Venäjällä viisumipakon poistamisen tekniset esteet ovat vähentyneet. Turvallisuus- ja rikosten torjuntaan liittyvät kysymykset ovat ratkaistavissa raja- ja muuta ennaltaehkäisevää valvontaa tehostamalla.

Kyse on EU:n päätöksenteosta, asenteista ja poliittisesta tahdosta, johon Suomen on aktiivisesti vaikuttettava, jotta ratkaiseva askel otettaisiin. Venäjä on toistuvasti ilmoittanut olevansa valmis ratkaisemaan asian. Suomen tulee edistää aktiivisesti EU:ssa viisumipakon poistamista EU:n ja Venäjän väliltä. Rajanylitysmuodollisuuksien helpottamista tulee ajaa myös kahdenvälisissä neuvotteluissa Venäjän kanssa. Jäykät rajamuodollisuudet sekä muuttuvat lupa- ja rekisteröintikäytännöt haittaavat matkailua ja kuljetusyritysten kannattavuutta. Ennen varsinaisen viisumivapauden toteutumista voitaisiin kokeilla rajoitettua viisumivapautta niin, että matkailu ilman viisumia olisi mahdollista rajoitetun ajan (1–3 vrk) ja rajoitetulla alueella niin Itä-Suomen kuin myös Karjalan tasavallan ja Leningrad oblastin välillä. Viisumivapauskokeilun vaihtoehtona voisi olla kevennetyn viisumimenettelyn kokeilu. Matkailija tarvitsisi viisumin, mutta 1–3 päivän matkoihin sen voisi myöntää rajasemalla rajaviranomaisen päätöksellä.

Niiralan ja Parikkalan rajanylityspaikkojen kehittäminen

(Liikennevirasto, rajavartiolaitos, Suomen tullin ja Senaatti-kiinteistöt)

Pohjois-Karjalassa Niiralan kansainvälisellä rajanylityspaikalla ylitettiin vuonna 2010 ensimmäistä kertaa miljoonan matkustajan raja. Kasvavat matkustajamäärät edellyttävät myös Parikkala-Syväoron rajanylityspaikan infrastruktuurin kehittämistä, jotta sille voitaisiin antaa lähitulevaisuudessa kansainvälisen rajanylityspaikan pysyvä status. Itärajan liikenteen jatkuvaa kasvua ja läpäisykykyä rajoittaa valtion tuottavuusohjelma. Jotta rajanylityspaikkoja voitaisiin kehittää, tulisi valtion turvata riittävä kehys ja htv-raami kaikille itärajan raja-asemille.

Ympäri vuorokauden auki olevan Niiralan rajanylityspaikan kautta kulkee maantie- ja rautatieliikenne Suomesta Sortavalaan ja Petroskoihin sekä muu-

alle Karjalan tasavaltaan ja Venäjälle. Vuoden 2011 rajanylitysten kokonaismääräksi on arvioitu jopa 1,3–1,4 miljoonaa ylitystä. Nykyistä rajanylityspaikkaa aikanaan suunniteltaessa rajanylityspaikalla ajateltiin tehtävän noin 150 000 tarkastusta vuodessa. Niiralan kansainvälisen rajanylityspaikan liikennemäärät ovat saavuttaneet sellaisen tason, että nykyiset rakenteet eivät kaikkina aikoina mahdollista rajanylitysliikenteen sujuvuutta parhaalla mahdollisella tavalla. Mahdollinen EU:n ja Venäjän välinen viisumivapaus sopimus lisää varovasti arvioiden nykyisen liikennemäärän jopa kaksinkertaiseksi. Kasvat matkustajamäärät vaativat kansainvälisten rajanylityspaikkojen kehittämistä. Niirala tarvitsee pikimmiten investointeja sekä ylityspaikan logistiikkaan että sinne johtavan tien parantamiseen. Lisäksi Rajavartioston ja Tullin toimitilat vaativat investointeja ja henkilöresurssit on taattava sujuvan rajanylitysliikenteen turvaamiseksi.

Etelä-Karjalassa sijaitseva Parikkala-Syväoron rajanylityspaikka on tällä hetkellä tilapäinen rajanylityspaikka, jota käytetään pääasiassa puukuljetuksiin Venäjältä Suomeen. Vaikka se ei sijaitsekaan yhteistointa-alueella, sillä on merkitystä erityisesti Etelä-Savon kannalta. Viime vuonna noin 16 000 henkeä ylitti rajan Parikkala-Syväoron rajanylityspaikasta. Sekä Venäjän että Suomen valtioiden intresseissä on kehittää rajanylityspaikan infrastruktuuria (tiet ja rakennukset), jotta sille voitaisiin antaa lähitulevaisuudessa kansainvälisen rajanylityspaikan pysyvä status. Suomen puolella Parikkalan rajanylityspaikan rakennuskanta on vanhaa: mm. parakki on siirretty aikoinaan Niiralasta, eikä sitä ole sen jälkeen kunnostettu kasvaneita matkustaja- ja ajoneuvomääriä vastavaksi. Rajalle johtava tie on kohtuullisen hyvässä kunnossa, mutta tarvitaan lisää rekkakaistoja ja -parkkeja. Liikennevirasto on jättänyt ENPI-CPC -hakuun Parikkala Border Transport Agency -hakemuksen, jolla kunnostettaisiin rajanylityspaikan tarkastusasema ja siihen liittyvät kaistarakenteet. Suomen valtion tulee varmistaa Rajavartiolaitoksen, Suomen tullin ja Senaatti-kiinteistöjen osallistuminen hankkeen rahoitukseen. Venäjän sitoutuminen rajanylityspaikan kehittämiseen näkyy mm. siinä, että Venäjän puolella Rosgranitsa on jättänyt kaksi ENPI-LSP -hakemusta Lahdenpohjasta rajalle suuntautuvan tien korjaamiseksi välillä Ihala-Raivio (28 km). Kyseisen tien ja rakennusten kunnostus on edellytys rajanylityspaikan kehittämiseen. Parikkala-Syväoron saaminen kansainväliseksi rajanylityspaikaksi voisi tapahtua vuonna 2015, mikäli maiden väliset sopimukset on saatu muutettua ja infrastruktuuria on parannettu.

Muissa prosesseissa edistettävä itäsuomalainen yhteistyö

Liikennehankkeet

Itä-Suomen maakunnat muistuttavat, että maakunnat ovat tehneet yhteisen esityksen liikennehankkeista liikennepoliittista selontekoa varten. Tiehankkeiden järjestyksestä on sovittu ja se on seuraavanlainen:

- Valtatien 5 parantaminen välillä Mikkeli-Juva
- Valtatien 23 parantaminen välillä Varkaus-Viinijärvi
- Valtatien 5 parantaminen välillä Leppävirta-Kuopio

Muut esitykset liikennepoliittiseen selontekoon ovat:

- Elinkeinoelämän kannalta tärkeiden vähäliikenteisten teiden parantaminen
- Karjalan radan perusparantaminen nopean henkilöliikenteen tasolle välillä Luumäki-Kitee
- Savonradan perusparantaminen välillä Kouvola-Kajaani

Aloituspaikkojen mitoitus

Itä-Suomen maakunnat ovat omissa esityksissään Koulutustarve 2016 –prosessissa noudattaneet OKM:n kriteereitä (ykkökriteerinä työvoimatarve ja kakkoskriteerinä ikäluokkakehitys), ja ovat pitäneet niitä aloituspaikkamitoituksen pohjana leikaten aloittajien määrää 4-7 prosenttia, kaikkiaan 611 aloittajalla. Itäsuomaisten maakuntien yhteinen huoli on, että aloituspaikkamitoituksen yhteensovitusvaiheessa Itä-Suomesta vielä siirretään aloituspaikkoja pääkaupunkiseudun tarpeisiin. Mikäli aloituspaikkoihin tehdään lisäleikkauksia, koulutus ei riitä vastaamaan Itä-Suomen työvoimatarpeisiin, eikä myöskään hallitusohjelmassa esitetty koulutustakuu toteudu Itä-Suomessa.

MAAKUNTAOHJELMAN TOTEUTTAMISSUUNITELMA, RAHOITUS 2012-2016

ELY -keskusten määrärahat, milj.€.

Täytetään soveltuville osin. Tarkkuus 1 000 euroa esim. 1,234 milj.€.

Maakunta: Etelä-Savo

Hallinnonala	Momentin numero	Momentin nimi	Lähtötaso 2011	Esitys 2012	Esitys 2013	Esitys 2014	Esitys 2015	Esitys 2016
OKM	29.80.34	Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin	1,945	1,354	0,000	0,000	0,000	0,000
OKM	29.90.50	Veikkauksen ja raha-arpajaisien voittovarat urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen	1,122	1,200	0,500	0,250	0,250	0,250
MMM	30.20.43	Maatalouden ympäristötuki, eläinten hyvinvointia edistävät tuet ja ei-tuotannolliset investoinnit	11,800	11,800	10,600	10,600	10,600	10,600
MMM	30.20.49	Maaseutuelinkeinoiminnan korkotuki	1,500	1,500	1,400	1,300	1,000	1,000
MMM	30.40.20	- Maatalouden investointiavustukset (Makera)	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
MMM	30.40.20	Kalakanan hoitovoitteet	0,021	0,022	0,022	0,022	0,022	0,023
MMM	30.40.51	Kalatalouden edistäminen	0,350	0,340	0,340	0,330	0,330	0,350
MMM	30.40.52	Tenojen kalastuslupamaksut ja viehkekalastusmaksut	0,190	0,195	0,195	0,200	0,200	0,210
MMM	30.40.77	Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet	0,080	0,100	0,100	0,100	0,100	0,110
MMM	30.50.20	Vesivarojen käytön ja hoidon menot	0,205	0,245	0,275	0,275	0,275	0,275
MMM	30.50.31	Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen	0,600	0,661	1,676	2,476	1,861	1,984
LVM	31.10.20	Perusväyläpito (peikästään tienpidon osuus)	19,000	24,000	27,000	27,000	27,000	27,000
LVM	31.10.50	Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen	2,500	1,200	2,000	2,000	2,000	2,000
LVM	31.10.76	Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset	0,900	0,900	0,900	0,900	0,900	0,900
LVM	31.30.63	Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen	3,925	4,275	4,800	5,100	5,400	5,700
		- alueellisen ja paikallisen liikenteen osto, hinta- ja palvelu- ja kehittäminen	2,725	2,675	3,200	3,500	3,800	4,100
		- lentoliikenteen palvelujen osto	1,200	1,600	1,600	1,600	1,600	1,600
		- matkustajaliikenteen aloittaminen Savonlinna-Pieksämäki välisellä radalla *		0,450	0,900	0,900	0,900	0,900
TEM	32.20.45	Yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelu	0,200	0,250	0,250	0,250	0,250	0,250
TEM	32.30.44	Alueellinen kulljetustuki	0,300	0,300	0,300	0,300	0,300	0,300
TEM	32.30.45	Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen	0,050	0,050	0,050	0,050	0,050	0,050
TEM	32.30.51	Työllistämisen, koulutus- ja erityistoimet	19,000	16,000	16,000	16,000	16,000	16,000
TEM	32.30.64	Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin	0,757	0,150	0,150	0,150	0,150	0,150
TEM	32.60.40	Energiatuki	0,500	0,600	0,700	0,800	0,800	0,800
YM	35.10.21	Eräät luonnonsuojelun menot	0,135	0,100	0,100	0,100	0,100	0,100
YM	35.10.61	Ympäristönsuojelun edistäminen	0,070	1,780	2,060	2,520	2,000	1,720
YM	35.10.63	Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot	4,500	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
YM	35.20.64	Avustukset rakennusperinnön hoitoon	0,097	0,150	0,150	0,150	0,150	0,150
		Valtion rahoitus yhteensä	70,747	72,172	74,568	75,873	74,738	74,922
		Kuntien rahoitus (arvio)	8,252	9,359	7,357	7,831	6,641	6,305
		Juukinen rahoitus yhteensä	78,999	81,531	81,925	83,704	81,379	81,227
		Yksityinen rahoitus (arvio)	3,621	3,375	3,575	3,575	3,575	3,575
		RAHOITUS YHTEENSÄ	82,620	84,906	85,500	87,279	84,954	84,802

* edellyttää lisärahoitusta raideliikenteen ostoliikenteeseen

MAAKUNTAOHJELMAN TOTEUTTAMISSUUNNITELMA, RAHOITUS 2010-2014

Muut maakuntaohjelman toteuttamisen kannalta keskeiset määrärahat, milj.€.*
Tarkkuus 1 000 euroa esim. 1,234 milj.€.

Maakunta: Etelä-Savo

Hallinnonala	Momentin numero	Momentin nimi	Lähtötaso 2011	Esitys 2012	Esitys 2013	Esitys 2014	Esitys 2015	Esitys 2016
OKM	29.10.34	Valtionosuus ja -avustus oppilaitosten perustamiskustannuksiin	0,000	2,590	0,000	2,829	1,000	0,000
OKM	29.40.30	Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin - <i>ammattikorkeakoulujen TKI -toiminta</i>	0,500	0,500	0,500			
OKM	29.40.50	Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan - <i>Mikkelin yliopistokeskuksen koordinointi ja kehittäminen</i> - <i>Savonlinnan opettajakoulutuksen kehittäminen</i>	0,670	0,670	0,670	0,670	0,670	0,670
OKM	29.80.52	Veikkauksen ja raha-arpajaisien voittovarat taiteen edistämiseen - <i>Savonlinnan Oopperajuhlien säätön peruspääoma</i>		3,000				
OKM	29.80.55	Kulttuuriperinnön digitoiminnan tukeminen - <i>muistiorganisaatioita palvelevan logistiikkakeskuksen suunnittelu</i>		0,233				
OKM	29.80.75	Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden perusrannukset ja kunnossapito - <i>Olavinlinnan kunnostus</i>	0,500	0,700	0,700	0,700	0,700	0,700
MMM	30.20.47	Elintarvikeketjun kehittäminen - <i>Suomen Luomuinstituutin toiminnan käynnistäminen</i>		0,200				
MMM	30.40.52	Sopimuspalkkiot vesialueen omistajille saamaannorpan suojelemiseksi	0,360	0,360	0,360	0,360	0,360	0,360
MMM	30.40.62	Elinkeinopolitiikan markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (norpansuojelusta aiheutuvat korvaukset ammattikalastajille)	0,070	0,070	0,070	0,070	0,070	0,070
LVM	31.10.41	Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon	0,250	0,350	0,350	0,350	0,350	0,350
LVM	31.10.78	Eräät väylähankkeet - vt 5 Koirakivi-Hurus (-Hietanen)	31,900	50,900	59,900	60,000	63,000	
LVM	31.10.78	- vt 14 Savonlinna 1. vaihe	7,900	4,000				
LVM	31.10.78	- vt 14 Savonlinna 2. vaihe	4,000	0,500				
LVM	31.10.78	- vt 14 Savonlinna 3. vaihe	20,000	36,400	14,900			
LVM	31.10.78	- vt 5 Mikkelin-Juva		5,000	10,000	15,000	18,000	
LVM	31.10.78	- vt 23 Vaikaus-Viinijärvi		5,000	25,000	35,000	35,000	
LVM	31.40.50	Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen	1,280	1,280	1,280	1,280	1,280	
TEM	32.50.43	Maakunnan kehittämisasiärahä - OSKE - <i>Ohjelmiin sitomaton (ml. KOKO)</i>	1,170	1,170	1,170	0,850	0,850	0,850
STM *	33.60.31	Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin	0,320	0,320	0,320	0,850	0,850	0,850
		Valtion rahoitus yhteensä	37,690	59,813	65,990	68,099	69,270	3,000
		Kuntien rahoitus (arvio)	2,186	6,276	2,186	4,544	2,715	0,364
		Julkisen rahoitus yhteensä	39,876	66,089	68,176	72,643	71,985	3,364
		Yksityinen rahoitus (arvio)	0,689	0,689	0,689	0,689	0,689	0,000
		RAHOITUS YHTEENSÄ	40,565	66,778	68,865	73,333	72,675	3,364

MAAKUNTAOHJELMAN TOTEUTTAMISUUNITELMA, RAHOITUS 2010-2014

Milj.€. Tarkkuus 1 000 euroa esim. 1,234 milj.€.

Maakunta: Etelä-Savo

Hallinnonala	Momentin numero	Momentin nimi ja toteutettava ohjelma	Lähtötaso 2011	Esitys 2012	Esitys 2013
MMM	30.10.61	EU:n osallistuminen maaseudun kehittämiseen			
		Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma: - laajakaista	3,900 0,700	3,900 0,800	3,800 0,800
MMM	30.10.62	Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä			
		Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma:	3,900	3,900	3,800
MMM	30.40.62	Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepoliittikan edistäminen	0,365	0,365	0,365
TEM	32.50.64	EU:n rakennerahastojen ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007—2013			
		<i>EU:n rahoitus:</i>	18,278	9,236	2,880
		EAKR -toimenpiteohjelma:	13,012	7,545	2,880
		Manner-Suomen ESR -toimenpiteohjelma: - Valtakunnallinen - Alueellinen	5,266	1,691	0,000
		<i>Valtion rahoitus:</i>	17,369	11,779	9,072
		EAKR -toimenpiteohjelma:	12,345	8,482	6,536
		Manner-Suomen ESR -toimenpiteohjelma: - Valtakunnallinen - Alueellinen	5,024	3,297	2,536
		EU:n rahoitus yhteensä	23,243	14,301	7,845
		Valtion rahoitus yhteensä	21,269	15,679	12,872
		Kuntien rahoitus (arvio)	3,513	3,679	3,775
		Julkisen rahoitus yhteensä	48,025	33,659	24,492
		Yksityinen rahoitus (arvio)	23,591	15,712	10,725
		RAHOITUS YHTEENSÄ	71,616	49,371	35,217

Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman vaikutukset (+/-) liite 1

Maakuntaohjelman toimintalinjat:	Ekologiset vaikutukset	Kulttuurivaikutukset	Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset	Taloudelliset vaikutukset
<p>Menestyvä yritystoiminta</p> <ul style="list-style-type: none"> Yritysten toimintaedellytysten ja kilpailukykyyn vahvistaminen Yritysten kasvun ja kehityksen edistäminen Toimialojen kehittäminen ja uuden yritys toiminnan luominen 	<ul style="list-style-type: none"> + materiaali- ja energiatehokkuus paranee, päästöt ja luonnonvarojen käyttö vähenevät + käytetään bioenergiaa, kasvihuonekaasupäästöt ja riippuvuus fossiilisista polttoaineista vähenevät + jätteiden määrä vähenee - laajamittainen metsäenergian käyttö voi köyhdyttää metsäluontoa, - matkailun ja loma-asutuksen kasvu lisää liikennettä, energiankulutusta ja ympäristökuormitusta 	<ul style="list-style-type: none"> + maaseudun ja maatalouden tukeminen auttaa säilyttämään kulttuurimaisemia (voimien vielymaisemat) ja maaseudun rakennusperintöä + menestyvä yritys toiminta lisää hyvinvointia, mikä stimuloi kulttuuri-elämää + matkailuelinkeinon kasvu ylläpitää eteläsuolaista kulttuuria 	<ul style="list-style-type: none"> + työpaikat lisääntyvät + asukkaiden taloudellinen ja sosiaalinen hyvinvointi kasvaa + syrjäytymisriski pienenee + erityisosaamisen ja ammattitaidon kysyntä / arvostus kasvaa + maaseutu säilyy asuttuna ja elinvoimaisena 	<ul style="list-style-type: none"> + uuden yritys toiminnan synty stimuloi aluetaloutta + kotitalouksien ostovoima kasvaa + aluetalous vahvistuu + materia- ja energiatehokkuus paranevat + uusituvan energian lisääntyvä käyttö vahvistaa taloutta + alueen ympäristökilpailukyky paranee
<p>Uudistunut ja erikoistuneet osaamisrakenne</p> <ul style="list-style-type: none"> Tehokas ja monipuolinen toisen asteen koulutuskokonaisuus Kilpailukykyinen korkeakoulutarjonta Vakiintuneet ja toimivat tutkimus-, kehitys- ja innovaatorakenteet 	<ul style="list-style-type: none"> + materiaali- ja energiatehokkuus kasvavat + uusiutuvan energian käyttö lisääntyy + ympäristöosaaminen vahvistuu 	<ul style="list-style-type: none"> + asukkaiden kulttuuritietoisuus ja kulttuuripalvelujen kysyntä lisääntyy + koulutustason nousun myötä kulttuurin ymmärtäminen ja arvostus lisääntyy + tietoisuus omasta kulttuurista lisääntyy 	<ul style="list-style-type: none"> + koulutusta vällä olevan väestön osuus pienenee + väestön koulutus- / osaamistaso ja työmarkkina-asema paranevat + syntyy tiede-/tutkimusyhteisöjä ja kriittistä massaa + sosiaalinen pääoma kasvaa + monipuolinen koulutustarjontaa vähentää nuorten poismuuttoa 	<ul style="list-style-type: none"> + vahvistuvat iki-rakenteet lisäävät yritysten kilpailukykyä → aluetalous vahvistuu + osaamisintensiivinen tutkimus-/yritys toiminta synnyttää palkanmaksukykyisiä työpaikkoja
<p>Laadukkaat hyvinvointipalvelut</p> <ul style="list-style-type: none"> Ennakoiva terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen Lapsiperheiden ja nuorten hyvinvointia tukevat palvelut Teknologian hyödyntäminen hyvinvointipalvelujen saatuudessa ja tuotannossa Palvelutuotannon monipuolistaminen * Toimivat ja tehokkaat kunta- ja palvelurakenteet 	<ul style="list-style-type: none"> + sähköisten etäpalvelujen yleistäminen vähentää liikennetarvetta 	<ul style="list-style-type: none"> + asukkaiden terveys ja hyvinvointi lisääntyvät - kuntatalouden ongelmat heijastuvat kulttuuritoimintojen ylläpitoon ja kehittämiseen - kulttuurihistoriallisesti arvokkaita palvelurakennuksia (kouluja, sairaaloita, kunnantaloja yms.) jää tyhjiin ja ilman käyttötarkoitusta 	<ul style="list-style-type: none"> + asukkaiden terveys ja hyvinvointi lisääntyy - nuorten syrjäytymisriski pienenee + vanhuksien voivat asia pidempään kotona → laitospaikkojen tarve vähenee + asukkaiden turvallisuus lisääntyy - lähipalvelujen saatavuus heikkenee - autolla liikkuminen tulee välttämättömäksi - palvelujen keskittyminen voi johtaa kansalaisten eriarvoisuuteen 	<ul style="list-style-type: none"> + palvelutuotannossa syntyy kustannussäästöjä + hyvä terveys ja hyvinvointi pitävät ihmisiä työelämässä, mikä tukee kunnallistaloutta + lapsiperheiden ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen vähentää kalliiden erityistukitoimenpiteiden tarvetta
<p>Hyvä saavutettavuus ja vetovoima</p> <ul style="list-style-type: none"> Kilpailukykyisen asuin-, työ- ja vapaa-ajan ympäristön kehittäminen Hyvän saavutettavuuden ja toimivan liikennejärjestelmän kehittäminen Matkailun, kulttuurin ja vapaa-ajan asutuksen toimintaympäristön kehittäminen sekä ympäristönhoito Ympäristö- ja sijaintiedun hyödyntäminen 	<ul style="list-style-type: none"> + suunnitelmallisuus toimintojen sijoittelussa lisääntyy, resurssien säästö, liikkumistarve vähenee + ratojen, joukko- ja kevyenliikenteen kehittäminen vähentää liikennepäästöjä + luontoon ja virkistyskäyttöön liittyvien suunnitelmien laatiminen vähentää alueiden kulumista keskitämällä käyttöä sekä turvaa samalla arvokkaita luontoarvoja. + veden laatu paranee vesienhoito-suunnitelmien toteuttamisella - Saimaan laajamittainen hyödyntäminen voi vaarantaa veden laadun ja Saimaan luontoarvoja 	<ul style="list-style-type: none"> + kulttuuriympäristöohjelmien laatiminen edesauttaa kulttuuriympäristön kannalta arvokkaiden kohteiden säilymistä, hoitoa ja käyttöä sekä lisää kulttuuriympäristön ymmärtämistä ja arvostamista + järjestelmällinen kaavoitus- ja maankäyttöpoliittikka parantavat rakennettua ympäristöä, maisemaa ja ylläpitää kulttuuriympäristöä 	<ul style="list-style-type: none"> + kuntakeskukset tulevat viihtyisämpiä + tonttitarjonta monipuolistuu + liikenneturvallisuus lisääntyy ja matka-aikat lyhenevät + virkistyspalvelujen laatu paranee + matkailu vilkastuttaa maaseutua + tietoliikenneverkot ja -palvelut ovat kaikkien ulottuvilla + asukkaiden virkistysmahdollisuudet paranevat 	<ul style="list-style-type: none"> + suunnitelmallisuus ja olemassa olevien rakenteiden käyttö tuo säästöjä + tonttitarjonta paranee + matka-aikojen lyheneminen säästää kustannuksia

